

Jurisdikcija - Ispanija

TURINIO LENTELE

- 1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)
- 2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?
 - 2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?
 - 2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)
 - 2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė
 - 2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys
 - 2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?
 - 2.2.2.2 Kada turi kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?
 - 2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?
- 3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Principas, kuriuo grindžiama Ispanijos teismų struktūra, yra jurisdikcijos vientisumas. Vienintelės išimtys yra karinė jurisdikcija karo ir apsiausties metu ir Konstitucinis Teismas (isp. *Tribunal Constitucional*), kaip galutinis pagrindinių teisių ir visuomeninių laisvių garantas, kuriam pateikiamas ieškinys dėl pagrindinių teisių ir laisvių įgyvendinimo (isp. *recurso de amparo*).

Vis dėlto jurisdikcija dalijama keturių rūšių teismams: civilinių bylų teismams, baudžiamiesiems teismams, ginčo tvarka vykdomų administracinių procesų teismams ir socialiniams teismams.

Civilinių bylų teismų pagrindas yra pirmosios instancijos teismas (isp. *Juzgado de Primera Instancia*), pirmąją instanciją nagrinėjantis civilinius ginčus ir vykdamas procesus, kurie nėra tiesiogiai priskirti kitam teismui. Taigi, pirmosios instancijos teismą galima apibūdinti kaip bendrosios kompetencijos teismą arba įprastą teismą.

Civilinis padalinys apima šeimos teismus (isp. *Juzgados de Familia*), kurie yra pirmosios instancijos teismai. Tais atvejais, kai yra galimybė kreiptis į šeimos teismą (paprastai tankiau gyvenamuose centruose), šie teismai nagrinėja šeimos teisės ginčus dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium ir santuokos nutraukimo, tėvų ir vaikų santykių ir ribotai – dėl veiksmų asmenų apsaugos. Tais atvejais, kai prieš vieną iš šalių pradedamas baudžiamasis procesas smurto prieš moteris bylų teisme (isp. *Juzgado de Violencia sobre la Mujer*), tas teismas taip pat turi jurisdikciją nagrinėti atitinkamą civilinę bylą.

Civilinis padalinys taip pat apima specializuotus komercinių bylų teismus (isp. *Juzgados de lo Mercantil*) ir ES prekių ženklų teismus (isp. *Juzgados de Marca Comunitaria*).

Socialiniai teismai (isp. *Juzgados de lo Social*) nagrinėja darbo teisės bylas. Jos apima individualius darbuotojų ir darbdavių ginčus dėl darbo sutarčių, kolektyvinių derybų ginčus, su socialine apsauga susijusius ieškinius ir ieškinius valstybei, susijusius su jos pareigomis pagal darbo teisę.

Baudžiamieji teismai nagrinėja baudžiamąsias bylas.

Vienas iš Ispanijos teisės bruožų yra tas, kad civilinius procesus, kylančius iš nusikalstamų veikų, galima sujungti su baudžiamaisiais procesais. Šiais atvejais baudžiamasis teismas sprendžia dėl žalos atlyginimo, mokėtino už nusikalstamą veiką, sumos. Jeigu nukentėjusioji šalis nepateikia civilinio ieškinio, jos vardu jį pateikia prokuroras, išskyrus atvejį, kai nukentėjusioji šalis konkrečiai atsisakė savo teisės pateikti ieškinį baudžiamojoje byloje.

Galiausiai, ginčo tvarka nagrinėjamų administracinių procesų teismai prižiūri valstybės institucijų atliktų veiksmų teisėtumą ir nagrinėja prieš jas pateiktus finansinius ieškinius.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Žr. toliau pateiktus atsakymus.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Ispanijoje įvairūs pirmosios instancijos teismai neskirstomi pagal ieškinių sumas ar jų nagrinėjamų bylų rimtumą ir nė vienas pirmosios instancijos teismas nenagrinėja apeliacine tvarka apskųstų kitų pirmosios instancijos teismų sprendimų. Apeliacinius skundus civiliniame procese visada nagrinėja provincijos teismai (isp. *Audiencias Provinciales*).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Teismų struktūra Ispanijoje geografiškai dalijama į savivaldybes, apylinkes, provincijas ir autonomines sritis. Apylinkė yra teritorinis padalinys, apimantis vieną ar daugiau tos pačios provincijos gretimų savivaldybių. Tai svarbiausias teritorinis padalinys, nes šioje teritorijoje jurisdikciją turi pirmosios instancijos teismas. (Išsami informacija pateikiama Teisingumo ministerijos svetainėje adresu mjusticia.gob.es.)

Kai tai reikalinga dideliame bylų kiekiui nagrinėti, veikia daugiau negu vienas tokio paties tipo teismas. Taip dabar yra daugumoje miestų. Teismai paeiliui numeruojami pagal tai, kada buvo įsteigti.

Iš esmės visi šie teismai turi tą pačią jurisdikciją, darbas tarp jų paskirstomas pagal vidaus valdžios paskirstymo taisykles. Tačiau kai kuriomis aplinkybėmis pagal paskirstymo taisykles toje pačioje apylinkėje skirtingų rūšių bylos gali būti priskiriamos skirtingiems teismams.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Nesant susitarimo ar privalomų taisyklių, pagrindinė taisyklė yra ta, kad jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba, jos nesant, jo faktinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teismui. Jeigu atsakovas Ispanijoje neturi nei nuolatinės, nei faktinės gyvenamosios vietos, kompetentingas teismas yra apylinkės, kurioje atsakovas yra arba paskutinį kartą gyveno, pirmosios instancijos teismas. Jeigu netaikomas nė vienas iš šių kriterijų, ieškovas gali pateikti ieškinį savo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teisme.

Šiais tikslais:

- Ieškiniai prieš verslo subjekto savininkus ir specialistus dėl jų verslo arba profesinės veiklos ieškovo pasirinkimu taip pat gali būti teikiami bet kurioje vietoje, kurioje jie vykdo savo veiklą.
- Ieškiniai prieš juridinius subjektus taip pat gali būti teikiami vietoje, kurioje įvyko arba turi įvykti įvykis arba susidarė arba turi susidaryti teisiniai santykiai, kurie yra ieškinio objektas, jeigu juridinis subjektas ten turi buveinę arba atstovą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Dabartinėje Ispanijos procesinėje sistemoje linkstama nepalikti ieškovui galimybės pasirinkti teritorinę jurisdikciją. Tai daroma tik šiais atvejais:

- kai ieškiniai dėl daiktinių teisių (lot. *in rem*) į nekilnojamąjį turtą yra susiję su keliais turto objektais arba vienu turto objektu, esančiu keliuose skirtingose apylinkėse. Šiais atvejais ieškovai gali nuspręsti pateikti ieškinį jurisdikciją turinčiame bet kurios iš šių apylinkių teisme;
- kai nagrinėjami ieškiniai, dėl kurių sprendžiant reikalinga, kad šalis, atsakinga už kitos šalies turto valdymą, pateiktų ataskaitas ir jos būtų patvirtintos, jeigu nėra nustatyta ataskaitų pristatymo vieta. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti arba atsakovo nuolatinę gyvenamąją vietą, arba vietą, kurioje valdomas turtas;
- kai nagrinėjami ginčai dėl paveldėjimo: ieškovai gali pasirinkti arba mirusiojo paskutinės nuolatinės gyvenamosios vietos Ispanijoje teismą, arba teismą, kurio apylinkėje yra didžioji turto dalis;
- kai nagrinėjami ieškiniai dėl intelektinės nuosavybės: ieškovai gali pasirinkti pažeidimo padarymo vietą, pažeidimo padarymo fakto *prima facie* įrodymų buvimo vietą, arba neteisėtų kopijų buvimo vietą;
- kai nagrinėjamos nesąžiningos konkurencijos bylos, jeigu atsakovas Ispanijoje neturi nei buveinės, nei nuolatinės ar faktinės gyvenamosios vietos. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti nesąžiningos konkurencijos atsiradimo vietą arba vietą, kurioje jaučiami jos padariniai;
- kai nagrinėjami ieškiniai, susiję tik su nepilnamečių globos teisėmis arba išlaikymo reikalavimais, kuriuos vienas iš tėvų pateikia kitam nepilnamečių vardu, jeigu abu tėvai gyvena skirtingų teismų apylinkėse. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą arba vaiko gyvenamosios vietos teismą.
- Apskritai ieškinius, susijusius su individualių vartotojų ar naudotojų teisių įgyvendinimu, vartotojo pasirinkimu gali nagrinėti vartotojo, naudotojo ar atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Toliau nurodytais atvejais galioja privalomos taisyklės, kuriomis reikalaujama, kad ieškovas kreiptųsi ne į atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą. Šiais atvejais šalys nei tiesiogiai, nei pagal nutylėjimą negali pasirinkti taikyti konkretaus teismo jurisdikcijos:

- bylose dėl daiktinių teisių (lot. *in rem*) arba teisės gauti nuomą už nekilnojamąjį turtą, taip pat bylose dėl bendrosios nuosavybės (isp. *propiedad horizontal*): jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje yra turtas, teismams;
- bylose dėl paveldėjimo: ieškovo pasirinkimu jurisdikciją lemia mirusiojo paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta Ispanijoje arba vieta, kurioje yra didžioji turto dalis;
- bylose dėl pagalbos neveiksniams asmenims arba atstovavimo jiems: šias bylas nagrinėja vietos, kurioje gyvena atitinkamas asmuo, teismas;
- pagrindinių teisių apsaugos per civilinių bylų teismus bylose: šias bylas nagrinėja ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu ieškovas Ispanijoje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos – vietos, kurioje buvo padarytas atitinkamos teisės pažeidimas, teismas;
- bylose, kuriose reikalaujama atlyginti žalą, padarytą naudojant motorines transporto priemones: jurisdikciją turi žalos padarymo vietos teismas;
- bylose, kuriose ginčijamas įmonių pertvarkymas: teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal įmonės registruotosios būstinės vietą;
- bylose, kuriose teikiami ieškiniai dėl paskelbimo, kad tam tikros sutarties nuostatos nėra sutarties dalis arba kad sutarties sąlyga yra niekinė: jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- bylose dėl pareiškimų, kad būtų panaikintos arba atšauktos standartinės sutarties sąlygos, jeigu atsakovas Ispanijoje neturi buveinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos: šiais atvejais jurisdikciją turi standartinės sutarties sudarymo vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, kuriais siekiama panaikinti standartinės sutarties sąlygas ginant vartotojų ar naudotojų kolektyvinius arba bendrus interesus, kai atsakovas Ispanijoje neturi buveinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos: šiais atvejais jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, kuriais bet kurį iš toliau nurodytų asmenų siekiama įpareigoti įvykdyti savo prievolę: draudimo bendrovę, asmenį, kuris asmeninį turtą pardavė kitam asmeniui dalimis arba finansavo to turto įsigijimą, asmenį, kuris pateikė viešą asmeninio turto ar paslaugų pasiūlymą, kurį kitas asmuo priėmė. Šiais atvejais jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, kuriais ginčijamas turto areštas: jurisdikciją turi subjekto, nurodžiusio areštuoti turtą, buveinės vietos teismas;

- bylose dėl ieškinių, susijusių su gyvenimu skyrium, santuokos negaliojimu ar santuokos nutraukimu: jurisdikciją turi šeimos teismas, o jeigu šeimos teismo nėra – sutuoktinių būsto vietos pirmosios instancijos teismas. Jeigu sutuoktinių būsto nėra, jurisdikciją turi arba paskutinio sutuoktinių būsto vietos teismas, arba kito sutuoktinio gyvenamosios vietos teismas. Jeigu nėra nė vieno iš šių teismų, jurisdikciją turi asmens nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Jeigu pareiškimas pateikiamas tarpusavio susitarimu, jurisdikciją turi paskutinio bendro būsto vietos arba bet kurio sutuoktinio nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, susijusių tik su nepilnamečių globos teisėmis arba išlaikymo reikalavimais, kuriuos vienas iš tėvų pateikia kitam nepilnamečių vardu: šiais atvejais jurisdikciją turi paskutinio bendro tėvų būsto vietos teismas. Jeigu tėvai gyvena skirtingų teismų apylinkėse, ieškovas gali pasirinkti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą arba vaiko gyvenamosios vietos teismą.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal bendrą taisyklę teritorinę jurisdikciją Ispanijoje galima pakeisti, t. y. bylos šalys gali tiesiogiai arba pagal nutylėjimą perduoti jurisdikciją konkrečios apylinkės teismams, jeigu atitinkami teismai turi jurisdikciją nagrinėti minėtą bylą.

Tiesiogiai jurisdikcija perduodama, kai suinteresuotosios šalys sudaro konkretų susitarimą, kuriame nurodoma konkreti apylinkė, kurios teismuose jie susitaria spręsti ginčus.

Jurisdikcija pagal nutylėjimą perduodama šiomis aplinkybėmis:

- ieškovas jurisdikciją perduoda jau vien tuo, kad kreipiasi į konkrečios apylinkės teismus ir pateikia ieškinį, pareiškimą arba prašymą, kuris turi būti pateiktas teismui, turinčiam jurisdikciją tą ieškinį nagrinėti.
- Atsakovas jurisdikciją perduoda, jeigu parodo pasirengimą gintis ir vėliau tinkamu laiku ir tinkama forma atlieka kokį nors procesinį veiksmą (išskyrus pareiškimo pateikimą) teismo jurisdikcijai užginčyti.

Bet koks šalių nuolatinės gyvenamosios vietos, ginčo dalyko buvimo vietos ar proceso tikslo pasikeitimas prasidėjus procesui nesukelia jurisdikcijos pasikeitimo – jurisdikcija nustatoma pagal padėtį, patvirtintą proceso pradžioje (lot. *Perpetuatio Jurisdictionis*).

Tačiau:

tiesiogiai perduoti jurisdikcijos neleidžiama, kai ieškinys susijęs su standartinės formos sutartimis, sutartimis, kurių bendras sąlygas primeta viena iš šalių, arba vartojimo / naudojimo sutartimis. Vis dėlto šiais atvejais galimas jurisdikcijos perdavimas pagal nutylėjimą.

Perduoti jurisdikcijos negalima jokia forma, kai teisės aktuose nustatytos privalomos taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos.

Perduoti jurisdikcijos jokia forma neleidžiama pagreitintuose procesuose, pagal mokėjimo įsakymo procedūrą arba vykdant skolos išieškojimo procedūras.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Toliau išvardijami Ispanijoje veikiantys specializuoti teismai.

Šeimos teismai, kurie yra pirmosios instancijos teismai. Ten, kur veikia šeimos teismai (paprastai tankiau gyvenamuose centruose), jie vieni turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti šeimos bylas. Konkrečiai jie nagrinėja bylas, susijusias su:

- gyvenimu skyrium, santuokos pripažinimu negaliojančia ir santuokos nutraukimu ir
- tėvų valdžios naudojimu nepilnamečių atžvilgiu.

Taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos yra tokios pačios, kokios taikomos pirmosios instancijos teismams, nagrinėjantiems šeimos teisės bylas, kai atitinkamoje apylinkėje nėra specializuoto šeimos teismo.

Socialiniai teismai nagrinėja ieškinius pagal darbo teisę. Jie apima individualius darbuotojų ir darbdavių ginčus dėl darbo sutarčių, kolektyvinių derybų ginčus, su socialine apsauga susijusius ieškinius ir ieškinius valstybei, susijusius su jos pareigomis pagal darbo teisę.

Pagal bendrą taisyklę teritorinė jurisdikcija ieškovo pasirinkimu priklauso vietos, kurioje darbuotojas teikia paslaugas arba yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė, teismui.

Komercinių bylų teismai veikia provincijų lygmeniu ir nagrinėja komercines bylas.

Šie teismai nagrinėja bylas, susijusias su nemokumo klausimais, išskyrus atvejus, kai nemokus tampa asmuo, kuris nėra verslo subjektas: šiais atvejais jurisdikciją turi nespecializuoti pirmosios instancijos teismai.

Jie taip pat nagrinėja susijusias bylas šiais klausimais:

- civilinius finansinius ieškinius nemokaus asmens turto atžvilgiu, išskyrus ieškinius, kai procesas yra susijęs su veiksmumu, vaiko kilme, santuoka ir nepilnamečiais;
- korporatyvinius ieškinius, kuriais siekiama kolektyvinio darbo sutarčių nutraukimo, dalinio keitimo ar galiojimo sustabdymo, kai darbdavys yra nemoki šalis, arba ieškinius, kuriais siekiama sustabdyti vyresniosios vadovybės sutarčių galiojimą arba jas nutraukti;
- bet kokius vykdymo veiksmus ar laikinas apsaugos priemones nemokios šalies turto ir ekonominių teisių atžvilgiu, neatsižvelgiant į tai, kuris teismas davė nurodymą;
- ieškinius prieš įmonės direktorius, auditorius ar likvidatorius dėl civilinės atsakomybės – žalos ir nuostolių, kuriuos nemoki šalis patyrė vykstant nemokumo procesui, atlyginimo;
- ieškinius, susijusius su:
 - nesažininga konkurencija,
 - intelektine nuosavybe ir reklama,
 - įmonių teise ir kooperatyvų reglamentavimo teisės nuostatomis,
 - nacionaliniu ir tarptautiniu transportu,
 - jūrų teise,
 - bendromis sutarčių sąlygomis,
 - arbitražo taisyklių taikymu minėtiems klausimams.

Jurisdikcija pradėti nemokumo bylą ir ją nagrinėti priklauso teritorijos, kurioje yra pagrindinių skolininko interesų centras, komercinių bylų teismui. Jeigu skolininkas taip pat turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę Ispanijoje, o jo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė ir pagrindinių interesų centras yra skirtingose vietose, ieškinį teikiančio kreditoriaus pasirinkimu skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės komercinių bylų teismas taip pat yra kompetentingas nagrinėti bylą.

Jeigu skolininkas yra juridinis subjektas, daroma prielaida, kad jo registruotoji būstinė yra jo pagrindinių interesų centras. Šiais tikslais neatsižvelgiama į bet kokią registruotosios būstinės pasikeitimą, įvykusį vėliau negu likus šešiesiems mėnesiams iki prašymo pradėti nemokumo bylą.

Alikantės komercinių bylų teismai veikia kaip ES prekių ženklų teismai vykdydami savo išimtinę jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti visus ieškinius, juose pateiktus pagal 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo ir 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino.

Vykdydami savo jurisdikciją nagrinėti šias bylas, prekių ženklų teismai turi jurisdikciją visoje šalies teritorijoje.

Be šių specializuotų teismų, pagal teisės aktus Generalinė teismų taryba (isp. *Consejo General del Poder Judicial*) gali priimti nutarimą, kad tais atvejais, kai esama kelių to paties tipo teismų, vienas arba daugiau iš jų turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti tam tikrų klasių bylas arba prižiūrėti vykdymą atitinkamoje teisės srityje.

Šiais įgaliojimais jau buvo naudojamos keliose vietovėse ir tai visų pirma susiję su neveiksmumu ir priverstiniu stacionariu gydymu dėl psichinės ligos, kai jurisdikcija paprastai būdavo priskiriama šeimos teismams.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 05/06/2020